

## Proloog

*10 juli 2012, 6.55 uur, Marum*

Het zand en grind kraakt onder de zolen van zijn zwarte Nikes als hij over de parkeerplaats loopt. Hij wandelt langs de bekende ijzeren container en een dixi, en loopt dan de bosjes in. Zelfs de takken en de blaadjes komen hem inmiddels bekend voor.

Vanuit de bosjes heeft hij goed zicht op het begin van de Langestraat met aan het einde de ingang van het zwembad, de plek waar zijn doelwit elke ochtend zijn baantjes trekt. Bijna elke ochtend, in ieder geval. Vorige week staarde hij een uur lang door de begroeiing, wachtte hij tot zijn doelwit kwam, en zag het gehucht Marum langzaam wakker worden. Een plek in Groningen waar hij tot drie maanden geleden nog nooit was geweest. Maar zijn doelwit kwam niet opdagen.

Gisteren reageerde hij zelf te laat. Hij keek naar een man op een fiets die steeds dichterbij kwam, maar twijfelde of het zijn doelwit was. In zijn hoofd probeerde hij de foto's naar voren te halen die hij een maand geleden had gezien. De man op de foto's is een sportieve man met krullen van een jaar of veertig, zijn naam weet hij niet. Wel dat hij degene is die hij moet doodschieten. Maar de man op de fiets ziet er jonger uit, toch? En zijn haar is korter. Of niet? Het maakte niet meer uit. De man was al voorbijgefietst.

Door deze mislukking is de druk alleen maar toegenomen.

Vandaag moet het gebeuren, denkt hij bij zichzelf als hij voor de derde keer door de begroeiing gluurt. Iets voor zeven uur komt er een man aan fietsen. Precies volgens planning. Dat is hem. Deze keer weet hij het zeker.

Tien minuten later rijdt een Chrysler twee vrouwen bijna van hun fiets die onderweg zijn naar het zwembad.

‘Idioot,’ zeggen ze tegen elkaar als ze de opvallende auto met gouden letters op de zijkant en achterkant nakijken in het vroege zonlicht. Zodra ze de bocht omrijden, is het nog een klein stukje naar de ingang van Wotterwille, het zwembad waar ze elke ochtend baantjes trekken met een vaste groep buurtbewoners.

Als ze dichterbij komen, zien ze iemand in het gras liggen. Een man. Een van de vrouwen zet haar fiets op de standaard en knielt naast hem neer. Ze herkent hem meteen.

‘Ga naar het zwembad en bel 112!’ roept ze naar haar vriendin, terwijl ze hem op zijn zij draait en in een stabiele zijligging legt. Hij ziet wit en als ze zijn rechterpols pakt, voelt ze geen hartslag.

‘Opschieten!’ roept ze naar de badmeester die rustig aan komt lopen. ‘Opschieten, toe nou, jong.’

De badmeester versnelt zijn pas. Als hij naast het slachtoffer neerknielt en de rits van zijn jasje openmaakt, vertelt het bloed op zijn grijze shirt genoeg. Hij begint met reanimeren totdat de eerste ambulance arriveert en ook de traumahelikopter onderweg is.

Op datzelfde moment krijgt de politie een melding dat er even buiten Marum een auto in brand staat met zwartgebrande letters GINSENG op de zijkant en achterkant. Naast de auto vinden ze een zwart petje.

# **Deel 1**

**De geur van hennep**



## Drie maanden voor de moord

Tijdens de avonddienst van 3 april gaat de telefoon van de politiechef op het politiebureau aan de Groningse Rademarkt. Aan de andere kant van de lijn vertelt de receptioniste dat er twee mensen aan haar balie staan die zich ernstig zorgen maken over hun dochter. Ze willen een gesprek. Even later zitten de drie in een van de kamers van het politiebureau.

Op de vraag wat hij voor hen kan betekenen, vertellen Coby en Jente dat het gaat om hun dochter Monique. Ze vertelde onlangs te zijn bedreigd door haar vriend Jan en sindsdien weten ze niet goed wat ze moeten doen.

‘Monique weet ook niet dat we hier zijn,’ vertrouwen ze de politiechef toe. ‘Ze is bang voor Jan.’

De aanleiding voor de bedreiging zou zijn dat Monique Jan heeft aangesproken op het vreemdgaan. De politiechef probeert duidelijk te krijgen om wat voor een dreigement het gaat, maar Coby en Jente weten er ook het fijne niet van. De reden dat de ouders het zo serieus nemen is omdat Jan volgens hen is afgegleden in de criminaliteit.

Ze schetsen een beeld van een man die connecties heeft in de onderwereld. Hij kan zo iemand regelen die in ruil voor geld bereid is om alles te doen wat er wordt gevraagd. Als Jan wil, kan hij dus ook iemand op hun dochter afsturen. En omdat Monique te veel weet, durft ze niet bij Jan weg te gaan.

De politiechef adviseert Coby en Jente om hun dochter te vertellen over dit bezoek en haar zover te krijgen contact op te

nemen met de wijkagent van Marum. Hij belooft hen de wijkagent gelijk op de hoogte te brengen van het gesprek. Die zal een extra oogje in het zeil houden bij de woning van Monique en Jan.

Een dag later staart Monique over het stuur, terwijl ze in haar zwarte BMW door de straten van Leek rijdt. Ze is op weg naar het politiebureau waar de wijkagent van haar woonplaats Marum gestationeerd is. Het dorp ligt op zo'n vijftien kilometer rijden, maar toch is ze bang om herkend te worden. In deze omgeving kent iedereen elkaar. Daarom zoekt ze een afgelegen parkeerplaats om haar auto weg te zetten. Het laatste stukje naar het politiebureau loopt ze wel.

Ze slaat de autodeur achter zich dicht. De temperatuur is laag voor de tijd van het jaar. Het is een klein stukje lopen voordat een pad van klinkers haar naar een wit bakstenen gebouw leidt waarvan de voorpui volledig uit glas bestaat. Ze meldt zich bij de balie en schudt niet veel later de hand van de Marumse wijkagent. Hij had haar al verwacht en daar schrikt ze een beetje van.

'Jan mag beslist niet weten dat ik hier ben,' benadrukt Monique, die uitlegt dat ze daarom ook geen aangifte wil doen. Ze wil alleen een melding maken. Haar vriend houdt zich bezig met de handel in gestolen spullen. 'Hij heeft het mij zelf verteld,' zegt Monique terwijl ze uitlegt hoe Jan haar in hun eigen huis spullen laat zien en trots vertelt dat ze zijn gestolen.

De wijkagent vraagt of, en zo ja waarom, Monique is bedreigd. Ze vertelt hem dat ze Jan heeft betrapt op vreemdgaan. In detail neemt ze de wijkagent mee naar een avond, ergens eind februari. De exacte datum weet ze niet meer.

De relatie tussen de twee verloopt niet soepel en Jan kiest er daarom voor om soms bij zijn zus Tamara te slapen. Ook zij woont in Marum. Op de betreffende avond zat Monique alleen thuis en het begon te knagen. Ze vertrouwde het niet en besloot hem te gaan controleren.

Het was stil op straat toen ze in het licht van lantaarnpalen richting het huis van Tamara fietste. Het is nog geen vijf minuten rijden. Ze stopte voor het hek van de vrijstaande hoekwoning en zag dat het donker was achter de ramen. Ook zag ze zijn witte werkbuss niet staan waarmee hij eerder die avond vertrokken was. Het maakte haar wantrouwen alleen maar sterker. Minuten later werd dat bevestigd.

Monique weet dat Jan vaak sport met Margriet, een vrouw die hij heeft leren kennen in de sportschool. Hij hield stug vol dat ze alleen vrienden zijn, maar ze vertrouwde het al langer niet. Ze besloot naar het huis van Margriet te fietsen. Daar zag ze Jans witte werkbuss voor haar huis staan.

Nadat ze weer thuis was aangekomen, belde ze hem.

‘Hé, waar ben je?’

‘Bij mijn zus,’ klonk het aan de andere van de lijn.

‘Daar ben ik net langsgereden en ik zag geen enkel licht branden.’

‘We waren even gaan wandelen en zijn net thuis. We doen net de televisie aan.’

Monique vertelde dat ze weet dat zijn auto ergens anders staat.

‘Ik kom nu naar huis,’ zei hij.

‘Toen heeft hij me bedreigd,’ sluit Monique haar verhaal af. Op de vraag of Jan haar weleens heeft geslagen, is het antwoord ‘nee’. Over de inhoud van de bedreiging schrijft de wijkagent niks op in zijn verslag. Hij zegt dat hij de crimineleinlichtingeneenheid contact met haar laat opnemen om anoniem haar verhaal te doen. Later zal Monique verklaren dat ze nooit door hen gebeld is.



## Monique – De vriendin

Versuft door de slaappil zoekt Monique op de ochtend van 10 juli naar haar digitale wekker. Hoe laat is het? Is ze door het alarm heen geslapen? Normaal gesproken zijn het de stemmen van Radio Noord die haar om halfzeven wekken.

‘Heb je de wekker uitgezet?’ roept ze naar Jan, die zich staat te scheren.

‘Ja, en ik heb slecht geslapen,’ roept hij geïrriteerd terug.

Monique ziet hem zijn zwarte zwembroek aantrekken als ze uit bed stapt. Daarna loopt hij de kamer uit. Wanneer ze beneden in de keuken staat, is Jan al vertrokken.

Na tien jaar samenwonen kan Monique de gewoontes van Jan wel dromen. Jan vult elke ochtend zijn zwarte rugzak met een handdoek, douchegel en een schone onderbroek. Van de kapstok pakt hij zijn blauwe jasje met op de borst een Nederlandse vlag en daarnaast in gele letters ‘J. H. Elzinga’ en stapt iets voor zevenen op Moniques fiets. Hij vertrekt altijd op tijd, zodat hij net iets voor de openingstijd bij het zwembad is. Het zwembad ligt op nog geen vijfhonderd meter van hun huis. In twintig minuten tijd trekt hij zijn baantjes, hij springt onder de douche en is om halfacht weer thuis. In de tussentijd legt Monique zijn kleren klaar, vult zijn koelboxje met drinken en boterhammen en dekt de tafel zodat als Jan thuiskomt hij direct kan aanschuiven voor het ontbijt. Een kwartier later vertrekt hij naar zijn werk. Dat patroon doorbreekt hij nooit, alleen als hij een klus kan doen voor het

boerenbedrijf van zijn vriend Frans of als hij ziek is.

Zo gaat het al sinds jaar en dag in hun relatie: Monique kookt, smeert zijn brood, wast zijn kleren en regelt de administratie, omdat hij van internetbankieren niets snapt en nauwelijks met een pinpas kan omgaan.

De twee kwamen elkaar in 1997 voor het eerst tegen. Monique was zeventien jaar oud. Samen met haar ouders was ze mee naar het circuit gegaan om naar haar broer Marcel te gaan kijken die meedeed aan een grasbaanrace. Het is een spectaculaire en in het noorden van het land populaire tak van de motorsport waarbij een aantal motoren zonder remmen het tegen elkaar opnemen op een ovale modder- en zandbaan en elkaar al driftend door de bocht aftroeven. Met zijn viereen vormden ze een eenvoudig arbeidersgezin met een huurhuis in Nieuw-Roden, een dorp in het noorden van de provincie Drenthe.

De wereld van de motorcross is klein en voor Moniques ouders was Jan geen onbekende. Van jongs af aan is hij al bezig met brommers en motoren en hij heeft talent. Hij doet voornamelijk aan motorcross, dat wordt gereden op een heuvelig en zanderig parcours.

Jan is een charmeur. Toen hij tussen het opspuitende zand en het geknetter Monique in de gaten kreeg, vroeg hij na zijn race aan moeder Coby of hij haar dochter mee uit mocht vragen. De vader van Monique, Jente, vond zijn dochter eigenlijk te jong voor een vriendje, maar hij kende Jan als nette jongen die geen alcohol dronk, ook al is hij wel zeven jaar ouder.

Niet veel later stond hij op een avond voor de deur.

Het klikte tussen de twee en vier jaar later gingen ze samenwonen. Monique en Jan woonden nog thuis toen ze in 2001 in hun eerste koophuis in Marum trokken. Ze betrokken er een twee-onder-een-kapwoning. Monique was net een jaar werkzaam als haarstylist. Na twee jaar mavo en de huishoudschool, leerde ze aan de streekschool in Groningen haren knippen. Ze werkte een periode in verschillende kapperszaken en maakte een uitstapje bij een kledingwinkel. Nu heeft ze een vaste baan

bij een salon in Nieuw-Roden, op zo'n elf kilometer van Marum. Jan is werkzaam als vertegenwoordiger bij de Noord Nederlandse Tweewiel Groothandel.

Vier jaar later verhuisden ze naar de Kerklaan in Marum, niet ver van hun eerste woning. Jan zoekt meer ruimte om aan zijn motoren te sleutelen en dat is precies wat de vrijstaande woning biedt met in de achtertuin een schuur waar ze de fietsen in kunnen stallen en een ruimte waar hij zijn gang kan gaan.

Het leven van de twee speelt zich af in de eigen regio. Op vakantie gaan ze niet. Jan houdt niet van reizen en Monique heeft snel heimwee. Ze hebben een kat Pichon en een hond Scot, een Engelse Stafford, die Monique niet in de steek wil laten. Het zijn haar 'kindjes'. Van echte kinderen komt het niet omdat Jan dat niet wil. Hij is te gehecht aan zijn vrijheid. Monique legt zich daarbij neer. Zijn leven is haar leven.

Doordeeweeks wordt er gewerkt en het weekend staat in het teken van de motorcross. Op een steenworp afstand van Marum ligt het gehucht Trimunt met het gelijknamige circuit van Motorclub Marum. Vanaf 2007 nam Jan er plaats in de sportcommissie. De op en top sportman is niet iemand die gezellig in de kantine blijft hangen en vergaderingen slaat hij liever over, maar zijn inzet voor de jeugd wordt gewaardeerd. Hij begeleidt meerdere jongeren die het advies en fanatisme van de goedlachse Jan waarderen. Ze zien hem als een vaderfiguur.

Tussen het motorrijden door maakt Jan tijd voor andere sporten. Fietsen, hardlopen, zwemmen. Hij doet het allemaal. Soms tot aan het ziekelijke aan toe. Jan is dermate met zijn gewicht bezig dat hij soms zijn eten weer uitspuugt. Hij leeft volgens het motto 'een dag niet getraind, is een dag niet geleefd'.

In de ochtend van 10 juli staat het bakje met muesli om kwart voor acht onaangeroerd op de ontbijttafel. De ontbijtgranen zijn week van de melk waarmee ze zich vol hebben gezogen. De stoel van Jan is nog altijd leeg. Het is niks voor hem om te laat te zijn. Monique besluit te gaan kijken bij het zwembad.

Via de bijkeuken loopt ze naar de schuur om de fiets te pakken die in het voorste gedeelte staat. Een deur leidt naar het achterste gedeelte, het domein van Jan, zijn 'hok', waar hij aan zijn motoren sleutelt of fietsen repareert.

Ze ziet dat Jan zoals altijd haar fiets heeft gepakt en stapt op die van hem. Terwijl ze de oprit verlaat en door haar straat fietst, wordt er naar haar geschreeuwd.

'Er is iets ernstigs gebeurd!' Het is haar buurmeisje, maar Moniques hersenen registreren het niet direct. Stoïcijns trapt ze door en komt in de buurt van de Langestraat, waar het zwembad aan ligt. In de verte ziet ze flikkerende zwaailampen. De voertuigen krijgen steeds duidelijker contouren. Het zijn politieauto's en ambulances. Ze staan dwars door elkaar op straat en in het gras opgesteld alsof ze er met grote haast zijn neergezet. De naastgelegen en rond deze tijd altijd rumoerige kinderdagopvang is doodstil. Aan het groene hek rondom de speelweide is een rood-wit politielint geknoopt dat dwars over de straat is gespannen.

Achter het lint staan buurtbewoners die ze kent. Zodra ze doorhebben dat Monique eraan komt, richten ze hun aandacht op haar. Moniques vriendin Miranda, die vlak bij het zwembad woont, zegt wat tegen een agent en wijst haar kant op.

Monique komt dichterbij, stapt af en ziet haar grijze damesfiets liggen, ernaast ligt een wit laken met iets wat lijkt op een lichaam eronder. Haar lichaam verstijft en ze laat haar fiets op de grond vallen.

'Is het Jan?' vraagt Monique als haar vriendin haar bij haar schouders vastpakt.

Monique wil naar hem toe. Ze wil hem zien. Een vrouw biedt haar een tuinstoel aan, terwijl een buurmeisje de fiets opdraapt en tegen een boom aan op slot zet. Het sleuteltje laat ze in de borstzak van Monique glijden. Verontwaardigd dat niemand van de politie haar opvangt, stapt Monique op de eerste de beste agent af die bij haar in de buurt staat. Ze maakt duidelijk dat het waarschijnlijk haar vriend is die daar ligt en ze wil naar hem toe.

De politieman probeert haar te kalmeren. Hij legt uit dat het onderzoek nog in volle gang is en er daarom niemand achter het lint mag komen. Wat hij wel kan doen is de arts erbij halen die vanmorgen vroeg als een van de eersten ter plaatse was.

Momenten later staat Monique tegenover een vriendelijk ogende man in een oranje overall. Door zijn brilglazen kijkt hij haar vol medelijden aan. Het logo op zijn borst vertelt dat hij van het Mobiel Medisch Team is en aan boord zat van de traumahelikopter. Hij zegt tegen haar dat ze om 07:34 vaststelden dat de man in het gras is overleden. De kogel die zijn hart en longen heeft doorboord wordt aan de binnenkant van zijn jasje gevonden. Ze konden weinig meer doen.

Een andere agent die op een afstand staat mee te luisteren, doet een stap naar voren.

‘Er is iets waar u ons mee kan helpen,’ zegt hij tegen Monique. ‘Als u een foto heeft van uw partner, dan kunnen we met zekerheid zeggen dat hij het is.’ Het liefst een foto die de agent mee kan nemen en dus moeten ze naar Moniques huis. Haar buurvrouw staat in de buurt met haar auto en biedt aan om te rijden.

‘Dan loop ik er wel achteraan,’ zegt de agent, aangezien het maar vijfhonderd meter lopen is, maar na aandringen stapt hij toch in.

Niet veel later lopen ze door de achterdeur naar binnen, via de bijkeuken, langs het bakje doordrenkte muesli in de keuken, door naar de woonkamer.

Monique pakt een fotolijst en kijkt naar de portretfoto van haar en Jan. Ze zitten naast elkaar terwijl haar rechterhand rust op die van hem. De uitgroei bij haar kruin verraadt dat blond niet de natuurlijke kleur is van Moniques kortgeknipte haar. Jans zwarte krullen glimmen van de gel. Ze duwt de fotolijst in handen van de agent. Na een korte blik stelt hij vast dat er geen twijfel is. Dit is de man die vanmorgen is neergeschoten.

‘Ik had dit ergens wel verwacht,’ vertelt Monique als de

agent wil vertrekken met de foto onder zijn arm. ‘Jan gedroeg zich al langer vreemd. Dat komt omdat hij zich bezighield met gestolen spullen, andere vrouwen en de handel in wietplanten.’

Zonder door te vragen naar de details, bedankt de agent Monique vriendelijk voor de foto en vertrekt hij weer.

Monique zit trillend op de bank. De buurvrouw zet een kop thee met extra veel suiker voor haar neus neer. Ze blijft bij haar tot de eerste familieleden van Jan bij het huis aan de Kerklaan aankomen.

Twee uur na de moord staan er twee agenten voor haar deur. Ze worden binnengelaten door Moniques vader Jente. Monique zit op de bank. Haar haren zijn nog nat van de hete douche die ze heeft genomen. Voor haar staat een bakje vla waarvan ze geen hap door de keel krijgt. Versuft door de oxazepam hoort ze aan dat er straks een doorzoeking plaatsvindt. De agenten willen dat iedereen zich naar de tuin verplaatst tot alles is afgerond.

Niet veel later lopen verschillende agenten door de hal, kamers en bijkeuken van de eenvoudige en sober ingerichte woning. Hun handen grijpen in lades van het dressoir en de salontafel. Als Monique tegen het einde van de middag wordt bijgepraat over de huiszoeking door een hoofdagent, is ze nieuwsgierig.

‘Welke telefoons zijn er gevonden?’ vraagt ze.

De agent laat haar twee toestellen zien.

Ze herkent er één als haar telefoon en de ander is van Jan. Ze mist nog een derde toestel. De grijze uitschuifbare telefoon. ‘Er is nog een telefoon die belangrijk voor jullie kan zijn,’ zegt ze. ‘Er was een telefoon die hij geheim probeerde te houden voor mij. Ik denk dat jullie daar veel informatie uit kunnen halen.’ Alleen weet ze niet waar de grijze uitschuifbare telefoon ligt. ‘Misschien op zijn werk?’

Aan de dag lijkt maar geen einde te komen. Monique is ondertussen dertien uur wakker als ze die avond het politiebureau in

Drachten binnenstapt. Nadat ze zich meldt bij de balie, wordt ze opgehaald en naar een kamer gebracht waar ze plaatsneemt aan een tafel.

Tegenover haar zitten twee rechercheurs die zich voorstellen en uitleggen wat het doel is van dit gesprek. Ze proberen te begrijpen wat er is gebeurd en met welk motief Jan is vermoord.

‘Voel jij je op dit moment in staat om onze vragen te beantwoorden?’ vragen ze nadat ze haar condoleren.

‘Ja, al ben ik wel emotielozer. Het komt door de oxazepam. Ik heb vandaag meer genomen dan normaal.’ Een halfjaar geleden kreeg ze voor het eerst medicatie voorgeschreven van de huisarts vanwege stress en slapeloosheid. Op dat moment stond ze op het punt om haar baan te verliezen. Twee jaar daarvoor, in de loop van 2010, kreeg ze steeds meer last van haar benen. Sindsdien raken haar spieren sneller overbelast waardoor ze niet lang kan blijven staan. Problematisch als je kapper bent. Een jaar later kreeg ze een ontsteking van het beenvlies in haar onderbeen. In totaal werd ze vier keer geopereerd aan haar benen, maar beter wordt het niet meer. Ze belandde in de ziektewet en in de loop van 2012 werd ze ontslagen, maar ze stopte niet met knippen. Familie, vrienden, bekenden, buurtbewoners, ze komt bij iedereen langs en verdient zo zwart bij. Sinds kort volgt ze in Groningen een opleiding tot pedicure omdat ze dat zittend kan doen, want ze moet toch geld verdienen.

Maar er is een tweede oorzaak voor de stress en die neemt vanaf februari alleen maar toe.

In haar verhoor schetst Monique een beeld van een relatie met Jan waarin ze het lange tijd goed hebben. Ze hebben het financieel prima voor elkaar en er lijkt niks aan de hand, tot begin dit jaar. Eind februari kwam ze erachter dat Jan vreemdging met Margriet. En ze denkt dat zij niet de enige was.

Monique confronteerde hem thuis ermee. Er ontstond ruzie. Jan hakte uiteindelijk de knoop door om de relatie met Monique te verbreken, maar hij kwam er diezelfde avond op terug. Hij wilde het toch weer proberen met haar. Maar hier-

mee zijn de problemen nog niet verdwenen.

Daarnaast verklaart ze dat Jan in gestolen spullen handelde. Het ging om simpele goederen als bosmaaiers, fietsen en televisies. Hij trok hierin op met zijn vriend Mark. Hiervoor en vanwege de ruzie is ze in april al een keer naar de politie gestapt. Ze maakte zich grote zorgen. De laatste tijd gedroeg hij zich angstig, hij had zelfs weleens gezegd dat hij het gevoel had achtervolgd te worden. Monique had dat gevoel ook. Heel vaak zelfs. Er reed de laatste drie of vier maanden een donkere motor van het merk BMW door de straat met daarop een man in een zwart pak, vertelt ze. Nooit op dezelfde dag, nooit op hetzelfde tijdstip, maar hij keek altijd naar binnen.